

Corruptie kost EU-lidstaten jaarlijks 120 miljard euro

Van onze verslaggeefster
Marjolein van de Water

BRUSSEL Jaarlijks verliezen de Europese lidstaten 120 miljard euro door corruptie. Ter vergelijking, het volledige jaarbudget van de Europese Unie bedraagt 142 miljard euro.

'Corruptie is een ziekte die Europese landen van binnenuit vernietigt en het vertrouwen van de bevolking in democratische instituten wegvreet', aldus eurocommissaris Cecilia Malmström van Interne Zaken op de jaarlijkse conferentie van corruptie-waakhond Transparency International (TI). Ze noemt corruptiebestrijding essentieel voor de economische stabiliteit in Europa, en hekelt het gebrek aan politieke wil.

Structureel liegen over overheidsfinanciën, witwaspraktijken, fraude, belastingontduiking en ambtenaren die zich verrijken met publiek geld, corruptie heeft de huidige schulden-crisis mede veroorzaakt. Met als stereotype beeld de corpulente Griekse ambtenaar die miljoenen aan Europese subsidies wegsluist. Of de gladdes Italiaanse belastinginspecteur die

tegen forse betaling graag een oogje toeknijpt. Die stereotypen komen niet uit de lucht vallen. Griekenland staat lager dan landen als Colombia en El Salvador op de jaarlijkse corruptie-index van TI. Ook Italië, Roemenië en Bulgarije scoren slecht. Europese subsidies zijn een geliefd doelwit van corrupte ambtenaren.

Maar corruptie blijft niet beperkt tot ambtenaren, zegt Jana Mittermaier, Europa-directeur van Transparency International. Uit onderzoek van TI, gebaseerd op vraaggesprekken en enquêtes met ambtenaren en personen uit het bedrijfsleven, blijkt dat Europese zakenlui zich regelmatig schuldig maken aan omkoping. Ook het ontstaan van de financiële crisis is volgens Mittermaier deels toe te schrijven aan corruptie. 'Senior managers van banken hebben het in hen gestelde vertrouwen misbruikt om er zelf financieel beter van te worden. Dat noem ik op zijn best onethisch, en op zijn slechtst corruptie. Door gebrek aan adequaat toezicht en al te nauwe banden tussen bankiers, toezichthouders en politici, is er van transparantie geen enkele sprake meer.'

Het resultaat is een groeiend wan-

Kritische burgers zijn beste middel tegen corruptie

Dennis de Jong
Europarlementariër SP

trouwen tussen EU-burgers onderling (waarom zou je als Nederlander belastinggeld betalen dan in corrupte Griekse handen verdwijnt?) en een afbrokkelend vertrouwen in overheidsinstellingen, bedrijven en banken. Corruptie verstoort de handel en rechtsgang, verzwakt de democratie en kost de burgers veel geld.

Aan regelgeving geen gebrek. Verschillende internationale conventies moeten inhagige ambtenaren aan banden leggen en met steekpenningen strooiende zakenmensen aanpakken. Het probleem is echter dat veel van die afspraken niet in nationale wetgeving worden vertaald en

er te weinig prioriteit wordt gegeven aan het vervolgen van overtreders.

Belangenverstrengeling speelt hierbij een belangrijke rol, zegt Mittermaier. Ze noemt de 'draaideuren', mensen uit de publieke sector die in het bedrijfsleven of als lobbyisten gaan werken en andersom. 'Als de politiek zo verweven is met bedrijven en banken, is het erg lastig om op te treden.' Tweederde van de Europeanen denkt bovendien dat corruptie simpelweg onderdeel is van hun nationale bedrijfscultuur.

Om te voorkomen dat corruptie binnen de EU verder toeneemt, lanceerde Malmström een anti-corruptiepakket. Het belangrijkste element daarvan is een rapport dat elke twee jaar de voortgang in corruptiebestrijding van de lidstaten laat zien. Een grote stap, omdat vooralsnog slechts de aspirant-lidstaten op corruptie worden getoetst. Malmström verwacht dat dit lidstaten zal stimuleren tot een proactievare houding en dat landen elkaar sneller zullen aanspreken op hun vorderingen. Zo niet, dan zullen de dankzij het rapport beter geïnformeerde kiezers hun politiek leiders straffen, hoopt ze.

Het eerste EU-corruptierapport moet in 2013 verschijnen. Dat duurt nog veel te lang, vindt europarlementariër Dennis de Jong (SP). 'Nu we zoveel geld in die landen stoppen, moet je er zeker van kunnen zijn dat het goed terecht komt.' De Jong zou daarvoor liever meteen een 'taskforce corruptiebestrijding' inzetten om het hervormingsproces in landen als Italië en Griekenland te begeleiden.

'Als landen bezuinigen op de salarissen van politieagenten die toch al bar weinig verdienen, kan dat corruptie verleidelijker maken.' De Jong denkt verder dat maatschappelijke organisaties en vrije media moeten worden gesteund. 'Want er bestaat geen beter middel tegen corruptie dan kritische burgers die van onderaf een omslag eisen', aldus de SP'er.

Ook Mittermaier juicht een kritische houding van burgers toe. De gebeurtenissen in de Arabische wereld waar de bevolking in opstand kwam tegen haar corrupte leiders, stemmen haar in dat opzicht hoopvol. Toch verwacht ze niet dat corruptie snel zal afnemen. 'De nieuwe rol van opkomende economieën op de globale markten zal omkopingpraktijken juist doen toenemen.' Een wondermiddel heeft Mittermaier niet. Het gaat om betere toegang tot informatie, meer transparantie, maar vooral om een cultuuromslag: 'Mensen moeten zich allereerst bewust worden dat corruptie een grote misdaad is tegen de samenleving.'

Corruptie in Europa

Oost-Europa en Italië scoren slecht

